

AL SERVEI DE LA CIÈNCIA, LA UNIVERSITAT I EL NOSTRE PAÍS

Francisco Tomás

Quan el present número de MÈTODE veja la llum, haurà finalitzat l'Any Internacional de l'Astronomia, que, aprofitant el quart centenari de la publicació del *Sidereus Nuncius* de Galileu, ha servit per a posar de manifest l'extraordinari progrés experimentat pel coneixement de totes les ciències que tenen com a objecte l'estudi de l'univers en totes les seues facetes. Una celebració que també s'ha dirigit a les generacions joves a fi de despertar-los l'interès per participar en el progrés de les ciències, i més concretament convidar-les a integrar-se en el futur en les cada vegada més nombroses cohorts d'investigadors que aguaiten cada dia per les cada vegada més diverses finestres obertes a l'univers en què vivim.

Des de les que podríem considerar primeres recerques fonamentades en el mètode científic de Galileu Galilei, la ciència dels astres ha progressat molt fins arribar a l'esplèndid «fractal» de problemes, fenòmens i sistemes de tan variades dimensions. Avui, el que fa menys d'un segle es contenia sota el simple nom d'astronomia ha esdevingut el fèrtil camp de l'astrofísica, que a poc a poc es veu pressionada per la cosmologia, que estudia no solament quin ha pogut ser l'origen de l'univers sinó també quin serà el seu destí.

Astronomia, astrofísica, cosmologia, són ciències en les quals l'experimentació, millor dit, l'observació experimental, ha donat origen a tot un conjunt de models i teories que pretenen explicar aquestes observacions i, com a conseqüència, formular un model comprensible de l'univers. En certa mesura va ser Galileu qui va iniciar aquesta manera de procedir en la qual l'observació conduïa a la formulació d'una

teoria que havia de ser revisada en funció d'observacions més precises que evidenciaven nous fenòmens. En certa mesura, ens trobem en un camp on els paradigmes estan sotmesos a una revisió constant. Fins i tot fenòmens de difícil explicació «exigeixen» la presència d'entitats de natura desconeguda que els científics no han pogut fer més que qualificar de «fosques» (matèria, energia...). Per altra banda, l'observació també ens ha mostrat allò que

sabíem que havia de ser-hi, l'existència de planetes que orbiten al voltant d'un nombre cada vegada més important d'estels de molt diversos tipus. Prompte s'hi podran observar planetes similars al nostre, i qui sap si és pròxima l'observació d'indicadors vinculats a l'existència de vida en altres mons.

Ens trobem davant un camp apassionant de la ciència, que demanda mitjans i persones per a respondre a tants problemes, i que exigeix actualització en la docència. En tot això té un gran interès la Universitat de València, hereva d'una àmplia tradició astronòmica que podríem singularitzar en la figura de Jerónimo Muñoz, que va impartir el seu magisteri astronòmic i va realitzar les seues observacions en el marc de la Càtedra de Matemàtiques i Grec a mitjan segle XVI. En el transcurs del temps cal fer menció especial a la creació de l'Observatori Astronòmic de la Universitat, el telescopi principal del qual, el Grubb, va fer el passat any cent anys d'existència plenament operativa. L'impuls donat a l'Observatori pel seu director, Ignacio Tarazona Blanch, en el primer terç del segle XX, ha conduït a l'esplèndida realitat de la Universitat en el moment actual, en què el Departament d'Astronomia i Astrofísica produeix importants aportacions en matèries

«AMB SATISFACCIÓ I ORGULL HE POGUT SEGUIR EL SEU CREIXEMENT, EL GRAN PROGRÉS EN QUALITAT I DIFUSIÓ, FINS FER DE 'MÈTODE' LA REVISTA DE REFERÈNCIA EN LA DIVULGACIÓ DE LA CIÈNCIA DEL NOSTRE PAÍS

© Miguel Lorenzo

La Universitat va celebrar l'Any Internacional de l'Astronomia amb la posada en marxa de les noves instal·lacions de l'Observatori Astronòmic a Aras de los Olmos (València), entre les quals cal destacar el telescopi robotitzat TROBAR.

ben diverses, des de l'observació de cossos pròxims a la Terra fins als problemes actuals de cosmologia, en una perfecta harmonia entre teoria i observació. En el camp de l'observació, la Universitat va celebrar l'Any Internacional de l'Astronomia amb la posada en marxa de les noves instal·lacions de l'Observatori Astronòmic a Aras de los Olmos (València), entre les quals cal destacar el telescopi robotitzat TROBAR.

La Bíblia, en el primer capítol del Gènesi, ens presenta una visió molt utilitària del cosmos: Déu va crear «estels per separar el dia de la nit, i assenyalar les estacions, el dies i els anys». En certa mesura hi trobem la visió antropocèntrica que fins no fa gaire teníem de l'univers. Però els homes hem atès aquesta faceta, perquè prompte hem après que el pas del temps podia relacionar-se amb la posició dels astres en el cel i que això ens permetia mesurar-lo. Vam descobrir d'aquesta manera períodes de temps d'igual durada i posicions en el cel que es repetien amb regularitat; vam inventar el mes, l'any, en referència a la Lluna i al Sol. Vam definir els cicles i vam aprendre que l'evolució de l'univers i del món progressa en una direcció i demana canvis.

Aquesta llarga digressió ve motivada perquè en la Universitat de València es compleix un cicle que afecta

«EN LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA ES COMPLEIX UN CICLE. FINALITZA EL PERÍODE DE VUIT ANYS DURANT EL QUAL HE TINGUT L'HONOR I LA RESPONSABILITAT DE DIRIGIR LA UNIVERSITAT COM A RECTOR»

a qui escriu. Finalitza el període de vuit anys (diríem dos cicles?) durant el qual he tingut l'honor i la responsabilitat de dirigir la Universitat com a rector. Com a científic considere un bon auguri que el meu mandat finalitze simultàniament amb l'Any Darwin i amb l'Any Internacional de l'Astronomia, any que ha aplegat molt amplis fruits en la recerca, collits per una cada vegada més àmplia i millor comunitat científica.

Han estat a més vuit anys de companyia constant de MÈTODE, amb qui em vaig comprometre en la meua etapa anterior de vicerector d'Investigació. Amb satisfacció i orgull he pogut seguir el seu creixement, el gran progrés en qualitat i en difusió, fins fer de MÈTODE la revista de referència en la divulgació de la ciència del nostre país. Vaja per al seu director, Martí Domínguez, i el seu equip, la meua admiració i el meu agraïment més sincer. Agraïment que vull estendre als lectors de MÈTODE, a qui ens devem.

Aquesta serà la meua darrera tribuna com a rector de la Universitat de València, confie poder continuar present en MÈTODE, a la qual desitge una molt llarga vida al servei de la ciència, la Universitat i el nostre país. ☺

Francisco Tomás. Rector de la Universitat de València.